

**Sygn. akt I ACa 762/13**

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lutego 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Ewa Lauber-Drzazga
Sędzia:	SA Walentyna Łukomska-Drzymala
Sędzia:	SA Jerzy Nawrocki (spr.)
Protokolant	Katarzyna Furmanowska

po rozpoznaniu w dniu 27 lutego 2014 r. w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa H. K. (1), P. N., W. N. i M. N. (1)

przeciwko (...) (...) S.A. Oddział  
w Polsce

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach z dnia  
13 września 2013 r. sygn. akt I C 138/13

1. oddała apelację;
2. zasądza od pozwanego (...) (...) S.A. Oddział w Polsce na rzecz powódki H. K. (1) kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł powiększoną o podatek Vat z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodom z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

**Sygn. akt I ACa 762/13**

## UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 13 września 2013 roku Sąd Okręgowy w Siedlcach po rozpoznaniu sprawy z powództwa H. K. (1), P. N., W. N. i M. N. (1) reprezentowanych przez H. K. (1) przeciwko (...) SA oddział w Polsce zasądził od pozwanego tytułem zadośćuczynienia pieniężnego na podstawie art. 446 § 4 kc:

1. na rzecz H. K. (1) kwotę 50.000zł z odsetkami ustawowymi od dnia 21 marca 2013r. do dnia zapłaty;
2. na rzecz P. N. kwotę 200.000zł z odsetkami ustawowymi od kwoty 100.000zł od dnia 21 marca 2013r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 100.000zł od dnia 04 lipca 2013r. do dnia zapłaty;

3. na rzecz W. N. kwotę 200.000zł z odsetkami ustawowymi od kwoty 100 000zł od dnia 21 marca 2013r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 100.000zł od dnia 04 lipca 2013r. do dnia zapłaty;

4. na rzecz M. N. (1) kwotę 200.000zł z odsetkami ustawowymi od kwoty 100.000zł od dnia 21 marca 2013r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 100.000zł od dnia 04 lipca 2013r. do dnia zapłaty.

Ponadto Sąd zasądził na rzecz H. K. (1) częściowe odszkodowanie, oddalając roszczenie odszkodowawcze w pozostałym zakresie. W tej części wyrok uprawomocnił się wobec jego niezaskarżenia.

Tytułem zwrotu kosztów procesu zasądził od pozwanego na rzecz P. N., W. N., M. N. (1) reprezentowanych przez H. K. (1) kwoty po 3.600 złotych na rzecz każdego z nich tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego pełnionego z urzędu na rzecz adw. H. P.. Nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa kwotę 32.856 zł tytułem nieuiszczonej opłaty stosunkowej od zasądzonych roszczenia oraz 8,10zł tytułem wydatków. W pozostałym zakresie koszty procesu pomiędzy stronami wzajemnie zniósł.

Apelację od powyższego orzeczenia wniósł pozwany, zaskarżając wyrok w części uwzględniającej powództwo ponad:

- 30.000zł wraz z odsetkami na rzecz powódki H. K. (1);

- 104.000zł wraz z odsetkami na rzecz P. N.;

- 70.000zł wraz z odsetkami na rzecz W. N.;

- 86.000zł wraz z odsetkami na rzecz M. N. (1).

A ponadto w części rozstrzygającej o kosztach procesu.

Skarżący zarzucił:

I. obrazę art. 233 k.p.c. przez dokonanie ustaleń sprzecznych z prawidłowo zebranych w toku postępowania materiałem dowodowym w postaci opinii biegłych oraz dokumentów z akt spraw rodzinno-opiekuńczych;

II. obrazę art. 446 § 4 k.c. poprzez przyznanie na rzecz powodów rażąco zawyżonych i nieodpowiednich kwot tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę oraz zaniechanie indywidualizacji wysokości zasądzonych kwot na rzecz małoletnich;

III. obrazę art. 481 k.c. w zw. z art. 446 § 4 k.c. poprzez zasądzenie odsetek ustawowych od kwot zadośćuczynienia za okres poprzedzający datę wyrokowania.

Pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku orzeczenia Sądu Okręgowego poprzez obniżenie zasądzonych kwot tytułem zadośćuczynienia do wysokości wskazanej wyżej, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez sąd I instancji. Wniósł ponadto o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

W ocenie pozwanego zadośćuczynienie powinno cechować się umiarkowaniem. Kwoty przyznane przez sąd, zdaniem pozwanego są zawyżone w świetle warunków i stopy życiowej społeczeństwa.

Podniósł, że zadośćuczynienie osób pośrednio poszkodowanych powinno być szczególnie umiarkowane i nie może sięgać kwot osób bezpośrednio poszkodowanym wypadkiem. Skarżący zwrócił też uwagę, że na rozmiar cierpienia w niniejszej sprawie miał wpływ fakt, że wcześniejsza sytuacja rodzinno-opiekuńcza rodziny powodów była niejednoznaczna i skomplikowana. Wskazał też na konieczność zindywidualizowania krzywdy poszczególnych powodów i przyznanej im kompensaty.

Odnosnie do zarzutu naruszenia art. 481 k.c. skarżący podniósł, że w sprawie wysokość zadośćuczynienia, jak i obowiązek jego wypłaty były wątpliwe. Roszczenie powodów stało się zatem wymagalne dopiero w momencie wydania wyroku. Zasądzenie odsetek za okres poprzedzający wyrokowanie powinno ulec zmianie /k. 223-230/.

Powodowie wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanej spółki na rzecz powodów kosztów zastępstwa adwokackiego pełnionego z urzędu według norm przepisanych /k. 243-245/.

Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 20 sierpnia 2011 roku w Ż. miał miejsce wypadek samochodowy, w wyniku którego śmierć ponieśli M. i T. małżonkowie N.. Sprawcą wypadku był P. S.. Pojazd, którym kierował był ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych w pozwanej firmie.

M. N. (2) w chwili śmierci miała 33 lata. Mieszkała razem z mężem w domu jego rodziców. Pracowała w gospodarstwie rolnym i była ubezpieczona w KRUS. Nadużywała alkoholu. W wakacje 2011 r. była na terapii odwykowej w szpitalu psychiatrycznym. Pomagała swojej matce, H. K. (1) w opiece nad dziećmi. T. N. w chwili śmierci miał 34 lata. Mieszkał razem z żoną w domu swoich rodziców. Pracował w zakładach drobiarskich w S.. Nadużywał alkoholu.

M. i T. małżonkowie N. posiadali troje małoletnich dzieci, które w chwili ich śmierci miały odpowiednio: P. 15 lat, M. 10 lat i W. 3 lata.

Postanowieniem z 10 lipca 2008 r. Sąd Rejonowy w S. ograniczył władzę rodzicielską M. i T. N. nad małoletnimi dziećmi poprzez zastosowanie nadzoru kuratora sądowego /k. 22 (...)

Postanowieniem z 4 marca 2011 r. dzieci w trybie zarządzenia tymczasowego zostały umieszczone w rodzinie zastępczej H. i J. K. /k. 25/. Postanowieniem z 23 maja 2011 r. w trybie zarządzenia tymczasowego zostały umieszczone w placówce opiekuńczo-wychowawczej: Domu Dziecka w K..

Po zakończeniu roku szkolnego, od 23 czerwca 2011 roku dzieci przebywały na przepustce u dziadków macierzystych H. i J. K.. Podjęli oni wówczas kolejną próbę przejęcia opieki nad wnukami. Wykańczali pokój, które miały zająć wnuki. W chwili śmierci M. i T. N. małoletnie dzieci były u dziadków. Dzieci bardzo przeżyły śmierć rodziców.

Postanowieniem z 29 sierpnia 2011 roku Sąd Rejonowy w S. ustanowił H. K. (1) opiekunem prawnym dla małoletnich P., W. i M. /postanowienie k. 9 akt sprawy (...) Postanowieniem z 25 października 2011 roku Sąd Rejonowy w S. ustanowił H. K. (1) rodziną zastępczą dla małoletnich P., W. i M. /k. 24 akt sprawy (...) Obecnie H. K. (1) otrzymuje na dzieci zasiłek dla rodzin zastępczych w kwocie 860 zł oraz rentę rodzinną po zmarłych rodzicach w łącznej kwocie 2.531 zł /oświadczenie majątkowe k. 14/.

P. N. obecnie ma 17 lat. Jest uczennicą klasy II Liceum Ogólnokształcącego w S. w klasie mundurowej. Osiąga przeciętne wyniki w nauce. Mieszka w internacie. Raz w tygodniu jeździ do dziadków macierzystych. Przed śmiercią rodziców osiągała sukcesy sportowe w lekkoatletyce, zajmowała pierwsze miejsca w różnych zawodach sportowych w biegach. Obecnie nie uprawia sportu. W związku ze śmiercią rodziców od 26 października 2011 roku została objęta opieką psychiatryczną. Korzysta z niej do chwili obecnej /zaświadczenie lekarskie k. 11/. Po krótkotrwałej poprawie przerwała leczenie. Miała nawrót choroby w tym dokonywała samookaleczeń, poprzez przecięcie sobie żył na rękach. Obecnie ma widoczne blizny. Miała myśli samobójcze.

Jak wynika z opinii psychologicznej, obecny stan emocjonalny P. N. wskazuje na wysoki poziom lęku, obniżone poczucie bezpieczeństwa po doświadczeniu traum w szczególności śmierci rodziców. Zdaniem biegłej reakcje emocjonalne związane ze śmiercią rodziców szczególnie ojca wykraczają nieznacznie poza typową reakcję po stracie bliskiej osoby. Wskazane jest dalsze korzystanie przez małoletnią z pomocy psychologicznej.

Jak wynika z opinii psychiatrycznej w następstwie śmierci rodziców u P. N. wystąpiła początkowo reakcja z wybuchem emocji, krzykiem, wulgaryzmami, agresją słowną, z zachowaniami autoagresywnymi, buntem, chęcią odebrania sobie życia, sięgania po środki psychoaktywne. Po terapii psychiatryczno-psychologicznej te zachowania stopniowo

uległy wyciszeniu, dominował obniżony nastrój z istotną poprawą po półrocznej terapii i dalszą normalizacją. Biegła obecnie nie stwierdziła cech depresyjnie obniżonego nastroju, a podwyższony poziom neurotyzmu nie osiąga stadium chorobowego, posiada dobre możliwości adaptacyjne i jest prawidłowo przystosowana /k. 116/.

M. N. (1) obecnie ma 14 lat. Jest uczniem klasy III gimnazjum w P.. Uczy się bardzo słabo. Do chwili obecnej jest skryty, zamknięty w sobie, choć wcześniej był dzieckiem otwartym i kontaktowym. Jak wynika z opinii psychologicznej M. N. (1) wykazuje podwyższony poziom lęku, obniżone poczucie bezpieczeństwa. Chłopiec jednak jest pogodzony z sytuacją rodzinną. Zdaniem biegłej dotychczasowa forma pomocy i wsparcia zewnętrznego była dla chłopca wystarczająca do zakończenia okresu żałoby /k.96/.

W. N. na 6 lat. Uczęszcza do I klasy w szkole. Obecnie do babci mówi mamę, a do dziadka tato. Jak wynika z opinii psychologicznej u W. występuje podwyższony poziom wrażliwości emocjonalnej, poczucie zagrożenia. Zdaniem biegłej mało prawdopodobnym jest, że taki stan jest wynikiem śmierci obojga rodziców w wypadku samochodowym, gdyż dziewczynka nie pamięta ich, a także była odizolowana od większości informacji z tym faktem związanych /k. 96/.

Powódka H. K. (1) w chwili śmierci córki i zięcia miała 58 lat. Nigdzie nie pracowała zawodowo. Przebywała na rencie w związku z chorobami układu krążenia. Otrzymuje świadczenie w kwocie 900zł. Mieszkała wspólnie z mężem. Oprócz zmarłej córki, ma jeszcze córkę E., która jest już dorosła, ma własną rodzinę.

Od marca 2011 r. sprawowała osobistą pieczę nad małoletnimi powodami. M. N. (2) przyjeżdżała do niej i pomagała w opiece nad swoimi dziećmi. Jak wynika z opinii psychologicznej, obecny stan emocjonalny H. K. (1) jest prawidłowy, a reakcje związane ze śmiercią córki nie wykraczają poza typową reakcję po stracie bliskiej osoby. Odczuwa obciążenie z racji pełnienia rodziny zastępczej, jednak potrafi szukać odpowiedniego wsparcia i pomocy.

Sąd podał, że pozwany uznał swoją odpowiedzialność za skutki wypadku i w toku postępowania likwidacyjnego wypłacił:

- na rzecz małoletniej P. 16.000zł,
- na rzecz M. 14.000zł,
- na rzecz W. 10.000zł.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zeznań świadków J. K. /k.54v.-55/, E. D. /k.55/, J. O. /k.55v./, opinii sądowno-psychologicznej /k.91-96/, opinii sądowno- psychiatrycznej /k. 111-116/, zaświadczenia Sądu Rejonowego w S. z dnia. 30.08.2011 r. /k.8/, zaświadczenia lekarskiego z dnia 03.12.2011 r./k. 11/, zeznań H. K. (1) /k.135v.-136/.

**Sąd Okręgowy uznał roszczenie o zasądzenie zadośćuczynienia pieniężnego za doznana krzywdę za uzasadnione na podstawie art. 446 § 4 k.c.**

***W ocenie Sądu tragiczna i niespodziewana śmierć M. i T. N. była dla ich najbliższych – szczególnie dzieci i matki – ogromnym szokiem psychicznym. Dzieci w wyniku jednego zdarzenia z dnia na dzień zostały pozbawione matki i ojca, z którymi do marca 2011 roku mieszkały i którzy do tego czasu sprawowali nad nimi bezpośrednią pieczę i troszczyli się o ich rozwój psychofizyczny i wychowanie, pomimo, iż dopuszczali się pewnych zaniedbań. Po zamieszkaniu dzieci u dziadków czynnie pomagali w opiece nad małoletnimi. Wypadek spowodował, iż dzieci już nigdy nie będą mogły zamieszkać z rodzicami. W ocenie Sądu podejmowane przez rodziców działania – podjęcie terapii przez matkę w warunkach szpitalnych, wykonywanie pracy zarobkowej przez ojca i uczestniczenie w spotkaniach w poradni odwykowej - wskazywały, że rodzice podjęli działania w celu wspólnego zamieszkania z dziećmi. Podczas pobytu dzieci w domu małżonków K., M. N. (2) często tam przebywała i pomagała matce w opiece nad dziećmi.***

W ocenie Sądu Okręgowego nie ma podstaw do kwestionowania istnienia więzi emocjonalnych dzieci z rodzicami, pomimo, iż władza rodzicielska nie była przez nich sprawowana w sposób prawidłowy.

Zdaniem Sądu rozmiar i poczucie krzywdy powodów uzasadniają ustalenie adekwatnej wysokości zadośćuczynienia dla małoletnich w wysokości 200 000zł ponad kwoty wypłacone w postępowaniu likwidacyjnym i w wysokości 50 000zł na rzecz H. K. (1), której rozmiar krzywdy jest mniejszy.

W ocenie Sądu w ustalonym stanie faktycznym nie można stopniować przeżyć psychicznych każdego z dzieci po tragicznej śmierci rodziców i jej wpływu na sytuację życiową.

O odsetkach Sąd orzekł stosownie do art. 481 k.c. Zdaniem Sądu z datą doręczenia pozwanemu odpisu pozwu ustalone zostały wszelkie okoliczności dla określenia wysokości zadośćuczynienia. Upływ 14 dniowego terminu spowodował zaś wymagalność roszczenia pieniężnego z dniem 21 marca 2013 roku. Natomiast dalsze kwoty stały się wymagalne z upływem 14 dni od doręczenia pozwanemu żądania rozszerzonego powództwa, tj. od dnia 4 lipca 2013 roku.

***O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., uznając, że powództwo zostało uwzględnione prawie w całości. Sąd pobrał od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa opłatę od pozwu w wysokości 32.856zł. Zasądził także od pozwanego na rzecz małoletnich wynagrodzenie pełnomocnika za udzielenie pomocy prawnej z urzędu. Sąd wskazał, że nie zasądził wynagrodzenia na rzecz H. K. (2), gdyż uznał, że nakład pracy pełnomocnika w stosunku do niej był zbieżny z pracą na rzecz małoletnich i wynagrodzenie w tej sytuacji nie należy się.***

Powodowie wnosili o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów procesu.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie jest uzasadniona. Wprawdzie apelacja podnosi zarzut naruszenia art. 233 § 1 kpc, uznać jednak należy, że zarzut który formułuje stanowi wyłącznie rozwinięcie zarzutu naruszenia prawa materialnego – art. 446 § 4 kc poprzez ustalenie przez Sąd Okręgowy należnych powodom kwot zadośćuczynienia pieniężnego z tytułu doznanej szkody niemajątkowej w wysokości rażąco zawyżonej. Tak rozumiany zarzut dotyczy jednak wyłącznie naruszenia prawa materialnego w zakresie rażącego zawyżenia kwot zadośćuczynienia.

Sąd Apelacyjny w tym zakresie zarzut apelacyjny uznaje za bezzasadny. Wskazać należy, że wbrew stanowisku pozwanego wysokość odpowiedniej kwoty zadośćuczynienia pieniężnego jest przede wszystkim uzależniona od wielkości krzywdy odniesionej przez poszkodowanych. Wprawdzie przy ustalaniu wysokości kwoty zadośćuczynienia należy zachować umiar mając na uwadze aktualne warunki w jakim żyje społeczeństwo, to jednak z uwagi na kompensacyjny charakter tego roszczenia, to kryterium ma znaczenie drugorzędne. Kompensacyjny charakter zadośćuczynienia pieniężnego przyznawanego za szkodę niemajątkową wynika także z orzecznictwa Sądu Najwyższego przytoczonego także w apelacji. Niewątpliwie ma ono najistotniejsze znaczenie przy ustalaniu odpowiedniej kwoty zadośćuczynienia pieniężnego.

Wielkość krzywdy odniesiona przez poszkodowanych zawsze zależy od konkretnych okoliczności faktycznych sprawy. Z tego względu ustalenie odpowiedniej kwoty zadośćuczynienia pieniężnego zostało przez ustawodawcę pozostawione uznaniu Sądu, który w każdej sprawie indywidualnie orzeka o wysokości zadośćuczynienia. Tylko rażące zawyżenie bądź rażące zniżenie wysokości zadośćuczynienia dają podstawę do skutecznego zaskarżenia wyroku Sądu pierwszej instancji w tym zakresie. Ocena tego zarzutu winna być dokonana poprzez przyzmat okoliczności konkretnego przypadku.

Z tego względu za bezprzedmiotowe uznać należy wnioski apelacji odnoszące się do wielkości zasądzonych kwot w innych sprawach cywilnych, przedmiotem których było żądanie zasądzenia zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę [szkodę niemajątkową]. Podobnie jak argumenty apelacji wskazujące na wysokość zasądzonych kwot w przypadku śmierci rodziców, czy śmierci dzieci.

Zresztą, jak się wydaje apelacja pozwanego w sprawie niniejszej jest bezrefleksyjnym powieleniem apelacji w innej sprawie pozwanego, gdyż przytoczone na s. 8 apelacji okoliczności faktyczne [akapit drugi] w żadnym zakresie nie dotyczą sprawy niniejszej. Okoliczności takie jak „rozstrój zdrowia psychicznego rodziców po śmierci syna i brata” ewidentnie nie mają żadnego związku z rozpoznawaną sprawą i nie odnoszą się do ustalonych okoliczności faktycznych.

Chociaż co do zasady zgodzić się należy ze stanowiskiem, że co do zasady kwoty zadośćuczynienia pieniężnego zasądzone osobom bezpośrednio poszkodowanym na podstawie art. 445 kc są zasądzone w wysokości wyższej aniżeli kwoty zadośćuczynienia zasądzone osobom pokrzywdzonym na podstawie art. 446 § 4 kc, to jednak różnica ta wynika przede wszystkim z faktu doznawania przez osoby bezpośrednio pokrzywdzone cierpienia moralnych i cierpienia fizycznych z powodu doznanego urazu ciała. Nie zaś z faktu różnicowania krzywdy moralnej doznawanej przez osoby pokrzywdzone w rozumieniu art. 445 § 1 kc i 446 § 4 kc.

W sprawie niniejszej jest okolicznością bezsporną, że zmarli M. i T. małżonkowie N., którzy ponieśli śmierć w wyniku wypadku komunikacyjnego w dniu 21 sierpnia 2011r. nie wywiązywali się względem małoletnich dzieci - P., W. i M., z obowiązków wynikających z władzy rodzicielskiej. Jednakże w ocenie Sądu Apelacyjnego okoliczność ta nie ma decydującego wpływu na ocenę prawidłowości rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego.

Osobami pokrzywdzonymi w sprawie są bowiem ich dzieci i matka M. N.. Zatem wyłącznie odniesiona przez nich szkoda w postaci krzywdy, a więc szkody niemajątkowej, doznanej w wyniku śmierci osób najbliższych może mieć znaczenie dla ustalenia wielkości zadośćuczynienia pieniężnego. Wielkość odczuwanej przez powodów krzywdy jest w niewielkim stopniu zależna od tego w jakim zakresie, z jaką sumiennością M. i T. małżonkowie N. wywiązywali się z ciążących na nich obowiązków wobec małoletnich powodów. Ocena stopnia krzywdy doznanej przez powodów zależy przede wszystkim od tego jak silna była więź łącząca powodów ze zmarłymi, jak małoletni postrzegali rodziców i jaką rolę rodzice odgrywali w ich życiu emocjonalnym.

Materiał dowodowy zebrany w sprawie nie daje podstaw do podważenia wniosku Sądu pierwszej instancji, że małoletnich powodów wiązała silna więź emocjonalna z rodzicami. Więzy te wskutek nagłej i nieoczekiwanej śmierci M. i T. N., zostały zerwane, a małoletni zostali osieroceni.

Z opinii biegłych z RODK w S. z dnia 12 kwietnia 2011r. , a więc cztery miesiące przed śmiercią rodziców, znajdujące się w aktach dołączonej sprawy (...) [k. 31-34] wynika, że pomimo nadużywania alkoholu przez rodziców, starsze dzieci miały z obojgiem silny, uczuciowy kontakt. Dzieci zwierzały się rodzicom ze swoich kłopotów. Radzili się przed podejmowaniem ważnych decyzji. P. N. wspólnie z matką wykonywała różne czynności domowe, takie jak sprzątanie, pranie, pieczenie, wspólnie z matką uprawiała ogródek. Dziewczynka charakteryzowała ojca jako człowieka dobrego, pracowitego. Czuli się przez rodziców kochana, akceptowana i rozumiana. Pamięta, że ojciec opiekował się nią gdy miała złamaną rękę. Pomagał w odrabianiu lekcji. Pomimo, iż w dacie badania dzieci mieszkaly u babci wszystkie deklarowały zamiar powrotu do rodziców i dotychczasowego miejsca zamieszkania. Byli odwiedzani przez rodziców, którzy w ich ocenie podjęli działania mające na celu odzyskanie pełni władzy rodzicielskiej i wspólne zamieszkanie z dziećmi. Brak jest podstaw do uznania, że nieodpowiedzialne zachowania rodziców względem dzieci, obiektywnie niewątpliwie naganne, naruszyły emocjonalną więź pomiędzy dziećmi a rodzicami, czy doprowadziły do przewartościowania roli rodziców w życiu małoletnich. Brak jest podstaw – jak twierdzi apelujący, że rodzice w życiu emocjonalnym dzieci byli nieobecni. To śmierć rodziców definitywnie, w sposób nieodwracalny przesądziła o ich nieobecności w życiu dzieci, w procesie ich wychowania, edukacji, dojrzewania i wchodzenia w dorosłość. Te elementy stanu faktycznego są bezsporne i one opisują zakres krzywdy doznanej przez powodów. Z tych względów brak jest podstaw do uznania ustalonych przez Sąd pierwszej instancji kwot zadośćuczynienia za rażąco zawyżone.

Również zarzut braku zróżnicowania kwot zadośćuczynienia należnych dzieciom nie jest uzasadniony. Wprawdzie więź pomiędzy córką P. a rodzicami była najbardziej dojrzała i pogłębiona, w związku z czym niewątpliwie odczuła ona śmierć rodziców w sposób najbardziej bolesny, to jednak młodsze dzieci, skutki osierocenia będą odczuwały najdłużej, a ponadto brak rodziców już w tak młodym wieku może skutkować trudnościami w rozwoju emocjonalnym

dzieci. Z tego względu różnicowanie wysokości zasądzonych na rzecz dzieci kwot nie było uzasadnione. Natomiast kwota zadośćuczynienia należna H. K. (3) została przez Sąd Okręgowy odpowiednio zmniejszona w stosunku do kwot zasądzonych na rzecz dzieci. Wyrok zatem jest spójny i konsekwentny.

Nie jest uzasadniony zarzut naruszenia art. 481 § 1 kc .

Odsetki należą się, zgodnie z art. 481 k.c., za samo opóźnienie w spełnieniu świadczenia, choćby więc wierzyciel nie poniósł żadnej szkody i choćby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności. Stanowią one opartą na uproszczonych zasadach rekompensatę typowego uszczerbku majątkowego doznanego przez wierzyciela wskutek pozbawienia go możliwości czerpania korzyści z należnego mu świadczenia pieniężnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2000 r., II CKN 725/98).

Jeżeli zobowiązany nie płaci zadośćuczynienia w terminie wynikającym z przepisu szczególnego lub w terminie ustalonym zgodnie z art. 455 in fine k.c., uprawniony nie ma możliwości czerpania korzyści z zadośćuczynienia, jakie mu się należy już w tym terminie. W konsekwencji odsetki za opóźnienie w zapłacie zadośćuczynienia należnego uprawnionemu już w tym terminie powinny się należeć od tego właśnie terminu. Stanowiska tego nie podważa pozostawienie przez ustawę zasądzenia zadośćuczynienia i określenia jego wysokości w pewnym zakresie uznaniu sądu. Przewidziana w art. 445 § 1 i art. 446 § 4 k.c. możliwość przyznania przez sąd odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia za krzywdę nie zakłada bowiem dowolności ocen sądu, a jest jedynie konsekwencją niewymiernego w pełni charakteru okoliczności decydujących o doznaniu krzywdy i jej rozmiarze. Mimo więc pewnej swobody sądu przy orzekaniu o zadośćuczynieniu, wyrok zasądający zadośćuczynienie nie ma charakteru konstytutywnego, lecz deklaracyjny (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2004 r., I CK 131/03, OSNC 2005, nr 2, poz. 40, z dnia 17 listopada 2006 r., V CSK 266/06, LEX nr 276339, z dnia 26 listopada 2009 r., III CSK 62/09, LEX nr 738354, i z, i z dnia 18 lutego 2010 r., II CSK 434/09).

Stanowisku temu nie sprzeciwia się również stosowanie się do zadośćuczynienia art. 363 § 2 k.c. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 1990 r., II CR 225/90, LEX nr 9030). Wyrażona w tym przepisie, korespondującym z art. 316 § 1 k.p.c., zasada, że rozmiar szeroko rozumianej szkody, a więc zarówno majątkowej, jak i niemajątkowej, ustala się, uwzględniając czas wyrokowania, ma na celu możliwie pełną kompensatę szkody ze względu na jej dynamiczny charakter - nie może więc usprawiedliwiać ograniczenia praw poszkodowanego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2000 r., II CKN 725/98, i z dnia 16 kwietnia 2009 r., I CSK 524/08, OSNC-ZD 2009, nr D, poz. 106).

Pozwany po wypłaceniu kwot w postępowaniu likwidacyjnym, przed wniesieniem pozwu , dalszych roszczeń o zapłatę zadośćuczynienia pieniężnego nie uznawał i wnosił o oddalenie powództwa. Z tego względu zasądzenie przez Sąd pierwszej instancji odsetek ustawowych od daty doręczenia odpisu pozwu i rozszerzenia powództwa, było uzasadnione. W okolicznościach sprawy i w świetle przytoczonego wyżej stanowiska jest to rozstrzygnięcie mniej korzystne dla powodów, którzy jednak apelacji nie wnieśli.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny oddalił apelację na podstawie art. 385 kpc i na podstawie art. 108 § 1 kpc w zw. z art. 98 § 1 i 3 kpc oraz w zw. z § 2 ust. 2 i 3 , § 6 pkt 7 i § 13 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenie przez Skarb Państwa kosztów nie opłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu [ Dz.U. 163, poz.1348] zasądził od pozwanego na rzecz powodów wynagrodzenie dla pełnomocnika ustanowionego z urzędu w wysokości odpowiadającej stawce minimalnej w wysokości 5400zł podwyższonej o należny podatek VAT.